

Täysistunto

Torstai 26.5.2016 klo 16.00—19.04

3. Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle: Sotilasosaston asettaminen korkeaan valmiuteen osana Ison-Britannian, Irlannin, Latvian, Liettuan, Ruotsin ja Suomen muodostaman EU:n taisteluosaston valmiusvuoroa 1.7.–31.12.2016

Valtioneuvoston selonteko VNS 4/2016 vp

Valiokunnan mietintö UaVM 6/2016 vp

Ainoa käsittely

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Ainoaan käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Nyt päätetään ulkoasiainvaliokunnan mietinnön UaVM 6/2016 vp pohjalta kannanotosta selonteon johdosta.

Valiokunnan puheenjohtajan esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelussa on nopeatahtinen osuus, jolloin etukäteen pyydetty puheenvuorot saavat kestää enintään 5 minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään 5 minuuttia.

Keskustelu

17.03 **Antti Kaikkonen kesk** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! EU hyväksyi taisteluosastokonseptin vuonna 2004 sotilaallisessa kriisinhallinnassa tarvittavien nopean toiminnan kykyjen sekä unionin jäsenvaltioiden sotilaallisten suorituskykyjen kehittämiseksi. Huolimatta siitä, ettei taisteluosastoja ole toistaiseksi käytetty kriisinhallintaoperaatioissa, on konseptin puitteissa tapahtunut yhteistyö avannut EU:n jäsenvaltioille mahdollisuuden kehittää sotilaallista yhteistyötään, mukaan lukien taisteluosastojen yhteiset harjoitukset.

EU-taisteluosastot, arvoisa puhemies, ovat ensisijaisesti kriisinhallinnan työkaluja. Unionilla on käytössään muihin kansainvälisiin toimijoihin verrattuna poikkeuksellisen laaja välineistö, jota se pyrkii käyttämään kokonaisvaltaisen lähestymistavan puitteissa. Konseptin mukaan taisteluosastoja voidaan käyttää joko erillisjoukkoina tai osana laajempaa operaatiota. Valmiusjoukkoina ne eivät kuitenkaan sovellu pitkäaikaisiin tehtäviin. Yhteistyö YK:n kanssa sisältyy vahvana olettamuksena konseptiin.

Huolimatta siitä, ettei taisteluosastoja ole toistaiseksi käytetty, pitää ulkoasiainvaliokunta tärkeänä, että unioni ylläpitää tulevaisuudessakin kriisinhallintaan tarkoitettua nopean toiminnan kykyä. Tämä on tärkeää myös EU:n ja YK:n yhteistyön kannalta.

Arvoisa puhemies! Suomi on osallistunut taisteluosastojen valmiusvuoroihin, voi sanoa, vahvalla panoksella. Ennen tämänkertaista valmiusvuoroa suomalainen joukko on ollut valmiudessa viisi kertaa, ja kokemukset osallistumisesta ovat olleet myönteisiä. Valiokunta toteaa mietinnössään, että osallistumisella on ollut tärkeä merkitys Suomen kriisinhallintavalmiuksien ja Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämisen kannalta. Valio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

kunnan arvion mukaan myös tämänkertainen osallistuminen noin 50 sotilaan vahvuusella joukolla antaa mahdollisuuden Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämiseen ja testaamiseen osana monikansallista joukkoa.

Kansallisen puolustuksen näkökulmasta taisteluosasto-osallistumisen keskeinen hyöty on ulkoasiainvaliokunnan mielestä liittynyt yhteistoiminnan ja yhteensopivuuden kehittämiseen taisteluosastoihin osallistuneiden maiden kanssa. Tällä on merkitystä myös Lissabonin sopimuksen keskinäisen avunannon lausekkeen käytännön toimeenpanon kannalta. Taisteluosastot ovat valiokunnan mielestä luoneet konkreettista toiminnallista perustaa osallistuneiden maiden yhteistoiminnalle myös muissa kuin sotilaalliseen kriisinhallintaan liittyvissä tilanteissa.

Arvoisa puhemies! Edellä kuvatuista hyödyistä huolimatta taisteluosastoja ei ole käytetty kertaakaan. Ulkoasiainvaliokunta yhtyy mietinnössään puolustusvaliokunnan lausunnossa esitettyyn arvioon, jonka mukaan taisteluosastokonseptiin tehdyt muutokset ovat olleet varsin pieniä ja vaikutuksiltaan vaatimattomia. On ilmeistä, että unionin jäsenmaat eivät ole olleet valmiita avaamaan konseptia kriittiselle tarkastelulle siinä pelossa, että keran avattua konseptia ei enää saataisi harsittua kokoon.

Valiokunta kävi keskustelua käytettävyydestä ja päätyi toteamaan, että Suomi voi aikaisemman aktiivisen osallistumishistoriansa puolesta hyvinkin esiintyä aktiivisena käytettävyyden kehittämiseen tähtäävissä keskusteluissa. Samalla kiinnitettiin kuitenkin huomiota siihen, että avain käytettävyyden lisäämiseksi liittyy ensisijaisesti jäsenvaltioiden todelliseen poliittiseen tahtoon käyttää taisteluosastoja.

Ulkoasiainvaliokunta pitää puolustusvaliokunnan tavoin tarpeellisena ja esittää eduskunnan hyväksyttäväksi kannanottoa, jonka mukaan eduskunta edellyttää, että ulkoasiain- ja puolustusministeriö laativat Ison-Britannian johtaman taisteluosaston valmiusvuoron päättymisen jälkeen selvityksen tähänastisen taisteluosasto-osallistumisen hyödyistä Suomelle. Selvityksessä tulisi lisäksi tarkastella Suomen tavoitteenasettelua suhteessa taisteluosastokonseptiin ja nopean toiminnan kyvyn kehittämiseen eri kansainvälisten toimijoiden kanssa. Tämä on tarpeellista myös siksi, että selonteossa ei selvitetä Suomen mahdollisia jatkosuunnitelmia taisteluosastoihin osallistumisen suhteen.

Ulkoasiainvaliokunta pitää taisteluosastojen valmiusvuoroihin osallistumista koskevan kansallisen toimintamallin keventämiseen tähänneitä ratkaisuja hyvinä. Näiden toimenpiteiden johdosta koulutus- ja perustamisvaiheen sekä valmiusajan kustannuksia on voitu merkittävästi vähentää. Ongelmallista sen sijaan on, että mahdollisen taisteluosasto-operaation kustannuksiin ei ole varauduttu ja ne jouduttaisiin näin ollen kattamaan lisätalousarviolla.

Arvoisa puhemies! Edellä sanotuin perustein ulkoasiainvaliokunta puoltaa sotilasosaston asettamista korkeaan valmiuteen osana Ison-Britannian johtamaa taisteluosastoa ajalle 1.7.—31.12.2016. Valiokunta esittää eduskunnan hyväksyttäväksi kannanoton, että "eduskunnalla ei ole huomautettavaa selonteon johdosta" ja "Eduskunta edellyttää, että ulkoasiain- ja puolustusministeriö laativat yhteistoiminnassa Ison-Britannian johtaman taisteluosaston valmiusvuoron jälkeen selvityksen tähänastisen taisteluosasto-osallistumisen hyödyistä Suomelle. Selvityksessä tulisi lisäksi tarkastella Suomen tavoitteenasettelua suhteessa taisteluosastokonseptiin ja nopean toiminnan kyvyn kehittämiseen eri kansainvälisten toimijoiden kanssa".

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

Toinen varapuhemies Paula Risikko: Tähän väliin on pyytänyt puheenvuoron ministeri Soini. Sen jälkeen kaksi puheenvuoroa, Mustajärvi ja Myllykoski, sen jälkeen debatti.

17.09 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Arvoisa rouva puhemies! Eduskunta on käsitellyt perusteellisesti selontekoa sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen osana Ison-Britannian johtaman taisteluosaston valmiusvuoroa 1. heinäkuuta alkaen. Kiitos erityisesti ulkoasiainvaliokunnalle ja puolustusvaliokunnalle erittäin hyvin laadituista mietinnöistä ja lausunnosta.

Suomi osallistuu EU:n taisteluosaston valmiusvuoroon nyt jo kuudennen kerran, tällä kertaa Ison-Britannian johtamassa osastossa. Muut osastoon osallistuvat maat ovat Irlanti, Latvia, Liettua ja Ruotsi. Suomi asettaa osastoon tiedustelujoukkueen, ilmatulenjohtoryhmän, esikuntaupseereita ja tarvittavat tukielementit, kaikkiaan noin 50 sotilasta. Taisteluosastot ovat EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan ainoa pysyvässä valmiudessa oleva instrumentti ja keskeinen väline jäsenvaltioiden suorituskykyjen ja yhteistoimintakyvyn kehittämiseksi. Suomelle taisteluosasto-osallistuminen on tärkeä osa johdonmukaista panostamme yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja toimeenpanoon, semminkin kun muistamme nämä terroriteot ja monet muut turvallisuusuhat. Tällä linjalla on aina ollut myös eduskunnan vankka tuki.

Arvoisa puhemies! Selonteosta käytiin tässä salissa kolme viikkoa sitten vilkas lähetekeskustelu, jossa nousi esille paljon tärkeitä kysymyksiä. Puheenvuoroissa annettiin vahva tuki Suomen osallistumiselle Ison-Britannian johtamaan taisteluosastoon. Monissa puheenvuoroissa painotettiin taisteluosastotoiminnan hyötyjä Puolustusvoimien kannalta. Kotimaan puolustukseen tarvittavien suorituskykyjen ja kriisinhallintavalmiuksien kehittämisen ohella korostettiin kahdenvälisen yhteistyöverkoston laajentamisen merkitystä. Lähetekeskustelussa nousi vahvasti esiin myös taisteluosastojen käyttö, tai pikemminkin sen puute. Tämä on tärkeä kysymys. Syyt käyttämättömyydelle ovat hyvin tiedossa, samoin ilmeisimmät keinot käytettävyyden parantamiseksi: yhteisrahoituksen lisääminen, osastojen joustavampi käyttö ja vaikeimpana poliittisen päätöksentekokyvyn parantaminen. Näitä Suomikin on johdonmukaisesti ajanut.

Eduskunta on eri yhteyksissä korostanut, että taisteluosastot voivat vahvistaa EU:n toimintakykyä vain, jos niiden käyttöön on todellinen valmius ja kyky. Tähän on helppo yhtyä. Keskustelua käytettävyyden parantamisesta on tärkeä jatkaa EU:n piirissä ja kansallistekin. Samalla pitää muistaa osallistumisesta nykyiselläänkin saatava kiistaton hyöty, yhteistoimintakyvyn parantaminen ja mahdollisuus kansallisen osaamisen kehittämiseen, testaamiseen ja vertailuun kumppanimaiden kanssa. Turvallisuusympäristön muuttuessa tulee kansainvälisen yhteistoimintakyvyn merkitys jatkossa entisestään korostumaan.

Arvoisa puhemies! Ulkoasiainvaliokunta on mietinnössään asettunut puoltamaan Suomen osallistumista Ison-Britannian johtaman taisteluosaston valmiusvuoroon. Mietinnössä valiokunta painottaa taisteluosastoon osallistumisen merkitystä Puolustusvoimien suorituskykyjen kehittämiseksi ja arvioi, että myös tämänkertainen valmiusvuoro antaa siihen hyvät mahdollisuudet.

Mietinnössä nostetaan esille myös taisteluosastotoiminnan suhde EU:n avunantolausekkeen toimeenpanoon. Valiokunta arvioi, että taisteluosastojen yhteydessä tehty yhteistyö on luonut konkreettista perustaa osallistujamaiden yhteistoiminnalle myös muissa kuin kriisinhallintaan liittyvissä tilanteissa. Tämä on painava viesti. Jatkon osalta valiokunta edellyttää, että ulkoasiain- ja puolustusministeriö laativat yhteisen selvityksen tähänasti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

sen taisteluosasto-osallistumisen hyödyistä Suomelle. Esitykseen liittyy sekä ulkoasiain- että puolustusvaliokunnassa esille noussut tarve arvioida myös Suomen tavoitteenasettelua suhteessa taisteluosastokonseptiin ja nopean toiminnan kyvyn kehittämiseen eri kansainvälisten toimijoiden kanssa. Tämän tehtävän otamme mielellämme hoidettavaksemme. Aika ajoin on hyvä pysähtyä ja arvioida kriittisesti sekä mennyttä että tulevaa: mitkä ovat panoksemme, mikä on tuotos, miten voimme tehokkaimmin ajaa tavoitteitamme.

Arvoisa puhemies! Aivan lopuksi: Taisteluosasto-osallistuminen tukee Suomen kansallista puolustusta, suorituskykyjemme ja yhteistoimintakyvyn kehittämistä ja auttaa syventämään kahdenvälistä puolustusyhteistyötä tärkeiden kumppanimaiden kanssa. Se on konkreettinen kontribuutio EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja puolustusulottuvuuden vahvistamiseen. Nykypäivän maailmassa nämä ovat entistäkin painavampia syitä kantaa kortemme kekoon yhteisessä työssä.

17.15 Markus Mustajärvi vas: Arvoisa puhemies! Kiitän edustaja Kaikkosta, ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajaa, ja ministeri Soinia tiiviistä ja asiallisesta esittelystä, vaikka en kaikin osin olekaan asioista samaa meiltä. Puolustusvaliokunnassa jätin asiasta eriyvän mielipiteen, ja on paikallaan varmaan keskeisiltä kohdiltaan se esitellä.

Ensinnäkin EU:n taisteluosastolla ei ole ratkaistu yhtään kriisiä, torjuttu katastrofia tai eliminoitu ainuttakaan uhkaa. Ne eivät ole vastanneet siihen tarpeeseen, miksi ne aikoinaan perustettiin: kansanmurhien estämiseen. Tätä vuodesta 2007 jatkunutta valmiusvuoromyllyä on pyöritetty näkymättömänä pakkona, ja epäilen, että vaikka tuossa mietinnössä on olemassa lausuma, niin se johtaa vain siihen, että tätä myllyä pyöritetään ehkä hieman erilaisin ehdoin eteenkinpäin. Suomen toistuvista osallistumispäätöksistä on muodostunut jatkumo, jota ei kyseenalaisteta tai josta käytäisiin periaatteellista keskustelua. Toivottavasti tuo mietinnön kanta johtaa siihen, että asiat avattaisiin kuitenkin nykyistä paremmin.

On kuitenkin päivänselvää, että nykyinen EU:n taisteluosastokonsepti ja -järjestelmä ei voi elää enää pitkään. Jos taisteluosastot ovat nopean kriisinhallinnan ja sotilaallisen suorituskyvyn kehittämisen väline, niin kumpikaan peruste ei toimi. Nykypäivällä EU:n taisteluosastojen perustamista ja kouluttamista voisi luonnehtia pitkäkestoiseksi kansainväliseksi kertausharjoitukseksi. Jos siitä on kyse, niin panos—tuotos-suhde voisi toisella tapaa toimien olla parempi. Jos taas pääperuste on EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan vahvistaminen, niin silloin pitää todeta, että kyse on yhä syvenevästä EU:n liittovaltiokehityksestä ja militarisoinnista vieläpä tilanteessa, jossa EU taistelee olemassaolostaan sisäisten ristiriitojen paineessa. Ja jos kerran EU:ssa ei ole juurikaan mitään muuta kiinni pitävää liimaa, niin onko sitten kaikenmuotoisen sotateollisen kompleksin rakentaminen se ainoa EU:ta koossa pitävä voima?

Päätös taisteluosaston käytöstä edellyttää EU:n kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä. Jos puhutaan esimerkiksi jonkin kohteen, lentokentän tai sataman, turvaamisesta, rajatun alueen haltuunotosta tai niihin rinnastettavasta toiminnasta, on päätöksenteko auttamattomasti jälkijättöistä. Jos ei ole yhteistä tilannekuvaa, kuinka syntyy yksimielinen päätös? Ja kyllä kai sen allekirjoittavat kaikki, että elämme Euroopassa hyvin epävakaa-aikaa.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä on tehnyt ehdotuksen kannanotoksi, se kuuluu: "Eduskunta edellyttää, että hallituksen tulee valmistelussaan arvioida taisteluosastotoimintaan osallistuminen uudestaan, myös mahdollinen irtautuminen taisteluosastotoiminnasta."

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

Pahoittelen sitä, että en voi aikataulusyistä jäädä tänne debattiin ja keskustelemaan mielenkiintoisesta aiheesta enempää. (Timo Heinonen: Mikä on tärkeintä?) Kannanoton perusteluina ovat juuri, että todennäköisesti tämä tulee johtamaan kustannusten nousuun, EU:n militarisoimiseen ja liittovaltiokehitykseen. Ja en malta tässä kohtaa olla huomauttamatta aiemmista käsittelyistä. Esimerkiksi vuoden 2006—2007 käsittelyssä perussuomalaiset kokonaisuudessaan, koko eduskuntaryhmä, vastustivat EU:n taisteluosastoihin osallistumista. Eli niin se näyttää tämä EU:n liittovaltiokehityksen vastustaminen liudentuvan koko ajan, mutta minä kyllä aion siitä periaatteesta pitää kaikissa yhteyksissä kiinni.

17.19 Jari Myllykoski vas: Arvoisa herra puhemies! Kannatan edustaja Mustajärven ehdotusta kannanotoksi.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Aiemmin sovitusti tässä vaiheessa voidaan käydä pieni debattikierros. Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat käyttää vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja painamaan V-painiketta.

17.20 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia esitelystä niin ministerille kuin ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajallekin. On totta, että EUBG-joukot hyödyttävät suomalaista kansallista maanpuolustusta nimenomaan suorituskyvyn kannalta ja myös tätä yhteensopivuutta, mikä moneen kertaan tuli esiin, pystytään lisäämään. Täysin ongelmatonta tämä kuitenkin ei ole, ja tietysti suuri ongelma siinä on meidän käytettävissämme olevat resurssit. Puolustusvaliokuntahan omassa lausunnossaan nimenomaan tähän puoleen haluaa kiinnittää huomiota verraten erityisesti niitä edellisen kerran kokemuksia vuodelta 2011, jotka maksoivat kohtuullisen paljon. Sen vuoksi näitä konkreettisia hyötyjä tuleekin hyvin kriittisesti tarkastella myös jatkossa. Nämä selvitykset ulkoasiain- ja puolustushallinnolle on tästä asiasta saatava.

17.21 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä maailmantilanteessa, jossa tilanteet voivat vaihtua ja eskaloitua nopeastikin vakaviksi konflikteiksi ja vähintäänkin kriiseiksi, valmius nopeaan reagointiin on olennaisen tärkeää. Tämä valmius ei synny itsestään, vaan siihen tarvitaan harjoitusta ja kokemusta, jota kertyy esimerkiksi YK:n operaatioissa, mutta nähdäkseni myös näillä EU:n taisteluosaston valmiusvuoroilla.

Täällä edustaja Mustajärvi nosti mielestäni ihan mielenkiintoista kritiikkiä esiin, ja toivonkin, että tämä edellä mainittu selvitys tehdään ja siitä saadaan sitten vastauksia niihin huoliin.

Kokemuksesta tiedän, että tällaisilla YK-missioilla on sekä sotilaspuolella että siviilikriisinhallintapuolella tällaisia "in mission training", mitkä ovat todella laadukkaita. Siinä saa sitä valmiutta tuleviinkin asioihin, ja niissä harjoitellaan käytännössä sitä yhteistyötä ja sen koordinoitua siellä.

17.22 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Olen hieman ihmetellyt sellaisia julkisia puheenvuoroja, joissa on arvosteltu näitä joukkoja sen takia, että niitä ei ole koskaan käytetty. Eihän meillä Suomella ole armeijaakaan sen takia, että haluaisimme sitä käyttää, vaan nimenomaan sen takia, ettemme joutuisi sitä käyttämään. Ja sen takia tällaisia joukkoja on hyvä EU:lla myös olla. Puolustushallinto on todennut, että

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

taisteluosastoissa mukanaolo on vahvistanut meidän oman puolustuksen toimivuutta ja ollut tärkeä osa sen kehittämisessä, ja tämänkin takia näissä kannattaa mukana olla.

Mutta on tietysti totta, että päätöksentekoa, taakanjakoa ja tämäntyyppisiä kysymyksiä on syytä arvioida niin kuin ulkoasiainvaliokunta omassa mietinnössään esille nosti. Mutta kysyisin ministeri Soinilta, voisiko tätä konseptia, tätä osuutta, mikä Suomelta tulee näihin joukkoihin, miettiä myös sellaiseksi malliksi, joka voisi jatkossa olla käytössä esimerkiksi EU:n avunantolausekkeen mahdollisissa käyttötilanteissa.

17.23 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Monesti puhutaan EU:n liittovaltiokehityksestä. Kaikilla on vähän erilainen käsitys siitä, mikä on liittovaltiokehitystä, mutta varmaan on selvää, että jos EU syventää erittäin paljon sotilaallista yhteistyötä, niin se jos mikä on liittovaltiokehitystä. Jos ajatellaan, mikä on Suomen rooli, niin meidän pitää olla mukana maailmalla ratkaisemassa kriisejä, osallistumassa, olemassa sovittelijana. Meidän vahvuutemme ovat erityisesti siviilikriisinhallinnassa ja YK:n rauhanturvaoperaatioissa, ja minusta on hyvä, että valiokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että tätä pitää arvioida, miten tämä on suhteessa tähän muuhun toimintaan. Edustaja Mustajärven tekemä kannanotto voimakkaammin vielä sanoo, että pitää arvioida todella näitä hyötyjä tästä taisteluosastokonseptista ja kustannuksia suhteessa tähän muuhun kriisinhallintaan, jota tehdään. Voitaisiinko antaa parempi ja vahvempi panos sillä, että nämä panostettaisiin siviilikriisinhallintaan ja YK:n rauhanturvaoperaatioihin?

17.24 Seppo Kääriäinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun tämä BG-homma aloitettiin kymmenkunta vuotta sitten, niin silloin sitä arvosteltiin sillä, että ei pidä sekaantua kansainvälisiin selkkauksiin. Nyt arvostellaan sitä, että BG:tä ei ole käytetty kertaakaan tämän noin kymmenen vuoden aikana. Minusta on hyvä, että valiokunta esittää selvityksen teettämistä puolustus- ja ulkoministeriön yhteistyönä konkreettisista hyödyistä. Tämä on tärkeää senkin takia, että Suomi ei ole vielä suunnitellut osallistumista seuraavaan taisteluosastotoimintaan. Ministeri Soini lupasi, että tämä ponsi otetaan tosissaan, se on hyvä tässä todeta. Toivon, että tämä johtaa myös siihen, että Suomi Euroopan unionin sisällä pyrkii käynnistämään keskustelua vähän laajemminkin siitä, mikä tämän taisteluosastotoiminnan konseptin tulevaisuus ylipäätään on, ei pelkästään Suomen hyötyjen kannalta vaan myös EU:n näkökulmasta katsottuna.

17.26 Teuvo Hakkarainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Mustajärvelle sen verran, että ei perussuomalaiset tässä ole takkiansa kääntänyt eikä sanojansa syönyt. Tämä EU:n kuolinpesä, johonka Suomi aikanaan on liitetty sillä tavalla, että... Jos meillä on kuolinpesä normaalissa elämässä täällä ja se kiinnitetään, se vastuu jää sille kuolinpesälle. Siellä on ollut SDP ja vasemmistoliitto, kaikki, kiinnittämässä Suomea tuohon kuolinpesään. Nyt tämä vastuu on vain jäänyt meille, allekirjoittaneille, elikkä sieltä ovat lähtöisin nämä juuret.

Vielä tästä taisteluosastosta sen verran kysyisin, että... (Timo Heinonen: Perinnöstä voi luopua!) — Mitä? (Timo Heinonen: Perinnöstä voi luopua!) — Ei siitä voi. Kuolinpesä vastaa siitä, mitä se on tehnyt. — Niin, sen verran, että nyt kun on tällainen taisteluosasto ja meillä suurin kriisi täällä Euroopassa on tämä Eurooppaan tunkeutuminen tuolta Lähi-idästä ja muualta, eikö tällaisesta taisteluosastosta voisi siellä pikkuisen käyttää ja näyttää hampaista, että ei tänne tarvitse tulla?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

17.27 Markku Pakkanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Itse kuulun myös niihin, jotka pitävät tätä taistelujoukkoa ja korkeaan valmiuteen asettamista hyvänä asiana. Haluaisin kiinnittää siihen osaan huomiota, että tässä nämä yhteistyökumppanit ovat ainakin minusta hyvin mielenkiintoiset. On Iso-Britannia ja Irlanti, ja erityisesti Ruotsin kanssa tehtävä yhteistyö on tärkeä huomioida, koska muutenkin tätä Ruotsi-yhteistyötä tässä on viime aikoina kovasti korostettu. Tämä hyötyjen selvittäminen on äärimmäisen tärkeää, koska tulevaisuudessaakin tätä asiaa joudutaan eri syin perustelemaan aina, kun näitä joukkoja kenties sitten asetellaan. Itse näkisin kuitenkin tämän harjoittelun ja valmiudessa olon tärkeäksi asiaksi. Täällä 10 päivän lähtövalmius, jos se kutsu tulee, on jo aikamoinen valmiustila ja osoittaa kyllä silloin Suomen valmiuskykyä, osoittaa tällaista kansainvälisessä toiminnassa mukanaoloa.

17.28 Markku Eestilä kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on puolueeton maa, jonka täytyy vaalia hyviä suhteita, diplomaattisia suhteita, niin itään kuin länteenkin. Kuitenkin puolustusyhteistyössä me olemme suuntautuneet länteen, joten kysyisinkin ulkoministeriltä, kun nyt tätä Suomen hyötyä selvitetään, kannattaisiko samalla arvioida sitä, voidaanko hyödyntää Naton NRF-joukkoja ja sitä koulutusta, mitä tällä hetkellä Rissalassa annetaan, ja sitten tätä EUBG-yhteistyötä, että olisi niin kuin vähän sama johtaja jollakin tavalla organisaatiossa ja saataisiin sitä kautta ehkä synergiaa ja harmoniaa tähän puolustus- ja kriisinhallintayhteistyöhön.

17.29 Antti Kaikkonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä nyt on tietysti semmoinenkin mielenkiintoinen yksityiskohta, että Iso-Britannia vetää tätä valmiusjoukkoa ja tässä on kuukauden päästä niin sanottu brexit-kansanäänestys edessä, jossa ratkeaa se, jatkaako Iso-Britannia ylipäätensä EU:n jäsenenä. No, se ei nyt tähän vaikuta. Iso-Britannia on kaikissa oloissa EU:n jäsen ainakin sen aikaa, kun tämä valmiusjoukko toimii, ja varmasti vielä jonkun aikaa sen jälkeenkin, toivottavasti pitkään. Mutta kieltämättä Ison-Britannian poistuminen EU:sta olisi iso juttu ja ongelmakin myös EU:n ulko- ja turvallisuuspolitiikan kannalta. Iso-Britannia on keskeinen sotilasvoima unionissa. Mutta toivotaan sen suhteen järkevää äänestyspäätöstä.

Arvoisa puhemies! Katsoin tuota vasemmistoliiton kannanottoa. Siinä pyydetään arviointia. Ei se nyt ihan kamalan kaukana ole siitä, mitä valiokuntakin esitti. Valiokuntakin on sitä mieltä, että tätä pitää arvioida. Jatkohan on sinänsä auki, koska mistään ei ole vielä sovittu tämän vuoron jälkeen. Tietysti jos ulkoministerillä on näkemystä siitä, mennäänkö tämän jälkeenkin mukaan, niin se olisi tietysti mielenkiintoista kuulla, vai tapahtuuko senkin arviointi sitten vasta vähän myöhemmin?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Vastauspuheenvuoro, edustaja Mäkipää. — Täällä on vielä Mäkipään jälkeen kolme muuta pyydettyä vastauspuheenvuoroa, ja sen jälkeen jos ministeri varautuisi sanomaan vielä muutaman sanasen.

17.30 Lea Mäkipää ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vaikka puheenvuoroni onkin seuraavana, niin haluan myös Mustajärven sanoin sanoa, että henkilökohtaisesti en tietenkään kannata EU:n liittovaltiokehitystä. Mutta silti pidän osallistumista kansallisen puolustuskyvyn kehittämisen kannalta tärkeänä. Kun puhutaan myös hinnasta, niin muistetaan, että vuonna 2011 tämä operaatio maksoi lähes 30 miljoonaa, nyt päästään sen-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

tään vajaaseen 3 miljoonaan. Ja niin kuin puolustusvaliokunta on ehdottanut oikein, on hyvä, että tehdään semmoinen kokonaisvaltainen selvitys, mitä hyötyä meille tästä operaatiossa todellisuudessa on. Tämä ihan näin lyhyesti.

17.31 Mikko Savola kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Tässäkin taisteluosastossa, EUBG-taisteluosastossa, on hyvä huomata Suomen osalta se, että suurin osa tähän osallistuvista sotilaista meiltäkin on reserviläisiä, eli meillä on erittäin toimiva tämä yleinen asevelvollisuus ja reserviläisiin pohjautuva järjestelmä, joka pystyy myös kansainvälisiin tehtäviin tuottamaan erittäin laadukasta väkeä.

Mutta pohtisin hieman myös edustaja Kaikkosenkin esille nostamaa asiaa, tätä Iso-Britannia-vetoista taisteluosastoa, mihin me osallistumme, ja siellä tosiaan tämä kansanäänestys käydään. Kysyisinkin ministeriltä: mikä teidän arvionne ylipäänsä turvallisuuspoliittisista vaikutuksista koko Euroopan unionin alueelle ja meille Suomellekin olisi, jos Iso-Britannia EU:sta lähtisi pois? Kuinka nopeasti nämä vaikutukset tulisivat, ja mitkä olisivat ne vaikutukset? Tästä olisi erittäin mielenkiintoista teidän arvionne nyt kuulla.

17.32 Timo Heinonen kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin edellä todettiin, valtaosa, noin 80 prosenttia, tähän tehtävään osallistuvista suomalaisista on reserviläisiä, ja se kertoo hyvin ja vastaa hyvin myös siihen kysymykseen, että meillä löytyy näitä vapaaehtoisia naisia ja miehiä erilaisiin kansainvälisiin tehtäviin, jotka ovat nousseet esille myös tämän EU:n avunantokysymyksen ympärillä. Osaltaan tämä myös vahvistaa sitä, että meidän pitää olla EU:ssa entistä aktiivisempia sen eteen, että EU:n ampuma-asedirektiivi ei missään tapauksessa tule voimaan siinä esitetyssä muodossa kuin se on ollut, sillä tämä meidän reserviläisjoukko, joka lähtee tännekin — siis valtaosahan tästä joukosta käyttää reserviläisammunnoissa niitä aseita, jotka EU:n ampuma-asedirektiivin myötä tulisivat kielletyiksi, ja sen takia haluan kyllä antaa kiitosta ministereille, ministeri Soinille mutta myös Orpolle ja Niinistölle, siitä, että määrätietoisesti on estetty, että tämän-tyyppinen lainsäädäntö ei vaaranna meidän puolustusratkaisua.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja vielä vastauspuheenvuoro edustaja Ruoholla, ja sitten ministeri.

17.34 Veera Ruoho ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mainitsin aikaisemmin puheessani konfliktit ja erilaiset kriisit, mutta unohdin mainita nämä terrori-iskut: todellakin on äärimmäisen tärkeätä, että nämä taisteluosastot ovat sitten toimintakykyisiä, jos sattuu tulemaan isommallakin mittakaavalla niitä. Ongelmanahan on, ja itse poliisina olen oppinut sen, että sinä et tiedä, minkälaiset sinun vastustajasi kyvyt ovat, että rikolliset eivät kerro, mitkä heidän arsenaalinsa ja suunnitelmansa ovat. Elikkä on todellakin tärkeätä olla valmiina varautumaan pahimpaan.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jos ymmärsin, niin ministerillä voisi olla valmius pieneen kommentointiin. — Olkaa hyvä.

17.35 Ulkoasiainministeri Timo Soini: Arvoisa herra puhemies! Kiitos hyvästä debattisuudesta. Tämä oli erinomaista pohdintaa. Arvostan sitä suuresti, että Suomen eduskunta käy vastuullista keskustelua tässä, käy perusteltua keskustelua, tekee kunnollista valio-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

kuntatyötä ja sitten pohtii näitä monia asioita laajasti, koska me elämme muuttuvassa maailmassa, joka on todella monella tavalla haastava, osin ennakoimaton.

Tämä vaikutusarvio, johon muun muassa edustaja Kääriäinen viittasi — ja joka oli myös puheenjohtajan ja monien muittenkin puheissa — on paikallaan. On syytä katsoa, miten on mennyt, mitä voidaan parantaa.

Edustaja Mäkipää aivan oikein totesi tässä, että tämä on ollut joskus todella kallis asia, nyt se on kustannustehokkaampi, se ei maksa niin paljon. Tämä on arvokas näkökulma. Eli tämä asia on elänyt, ja tämä tilanne on parantunut niistä ajoista, joista täällä edustaja Mustajärvi, joka nyt ei siis ole paikalla, puhui. Ihmettelen kyllä vähän tätä, mutta olisin nyt hänelle vastannut, että joka tapauksessa niistä ajoista tähän aikaan, nyt kun tämä hallitus on ollut, tilanne on voimakkaasti parantunut. Mutta sinänsä edustaja Mustajärven pohdinnassa oli myöskin omat ansionsa. Itse minä katson näin, että on hyvin arvokasta, jos eduskunta laajasti kokonaisuudessaan pystyisi ulko- ja turvallisuuspolitiikan asioissa olemaan yksimielinen, pystyisi sen verran katsomaan ja vaikuttamaan mietintöihin valiokunnissa, jotta saataisiin kansallinen konsensus, koska kaikkia suomalaisia puolustetaan ja kaikkien takia näitä asioita tehdään. Ei siinä kysytä jäsenkirjaa, ketä puolustetaan ja ketä ei. Kaikkia suomalaisia puolustetaan.

Tämä pohdinta solidaarisuuslausekkeesta ja avunantolausekkeesta on tärkeää, koska tämä on juuri yksi sellainen asia, joka meillä on ollut Lissabonin sopimuksessa, ovat olleet molemmat nämä, mutta ne ovat ikään kuin olleet kuolleita kirjaimia, mutta nyt raakojen terrori-iskujen ja raakojen väkivaltatekojen kautta tämä on tullut osaksi tätä meidän todellisuutta, ja silloin meillä, kas vain, olikin työkalupakissa jotain tällaista, jota meiltä Ranska pyysi. Me lähdemme vastaan, me peshmergalla vastaan, mahdollisesti UNIFILillä ja muulla. Me autamme, me nujerramme terroristeja, me saamme arvokasta kokemusta, me saamme suorituskykyä, testattua meidän kykyjämme ja näin pois päin.

Edustaja Ruoho erittäin hyvin otti esiin käytännön operaatiot. Tiedän, että te olette itse ollut näissä YK-operaatioissa, ja se on arvokasta työtä. Haluan kiittää kaikkia niitä suomalaisia, jotka ovat näissä operaatioissa mukana, koska siellä se työ tehdään ja sieltä ne kokemukset on tärkeää hakea ja sieltä tuoda se tieto tänne ja päästä täten eteenpäin.

Sitten, edustaja Eestilä, emme me nyt ihan puolueeton ole, mutta me olemme sotilasliittoon kuulumaton maa, joka hakee mahdollisimman laajaa yhteistyötä. Muilta osin teidän puheenvuoronne oli erittäin hyvä ja ryhdikäs. Eli meidän pitää näitä asioita katsoa, mutta Suomi on puolensa valinnut. Me olemme osa länttä.

Sitten edustaja Hakkaraisen kuolinpesämetafora oli omalla tavallaan hyvin ansiokas. Esimerkiksi tällä hetkellä tämä kuolinpesämetafora näyttäytyy meille eurotukupaketteina, mikä on ollut kahden edellisen hallituksen rajua virhepolitiikkaa, mistä nyt sitten kuolinpesässä kärsimme. Eli tämä oli erittäin onnistunut lainaus, hyvällä huumorilla — juuri sellaista, mitä eduskunnan salissa pitää ollakin: lievää haastamista ja siihen vastaamista.

Sitten tämä oli tärkeä kysymys, minkä edustaja Savola esitti. Sitä ennen kuitenkin edustaja Pakkaselle: Tämä oli erittäin hyvä huomio, Irlanti ja Ruotsi. Meillä on tässä taisteluosastossa kaksi puolueetonta maata ja lisäksi meidän lähin yhteistyökumppanimme Ruotsi. Tämä on erittäin hyvä konsepti tässä tehdä työtä. Sitten meillä on Northern Groupissa myös osa näistä muista maista. Eli tämä on hyvä asia. Mutta sitten mennään tähän Britanniaan. Tosiasia on se, että me emme voi tietää sitä tulosta, gallupit tulevat ja gallupit menevät. Iso-Britannia itse päättää, mitä se tekee. Mutta tämä on erittäin merkittävä kolmesta eri syystä. Britannia on toiseksi suurin talous Euroopan unionissa. Se on Marga-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

ret Thatcherin neuvottelemasta rebatesta huolimatta toiseksi suurin nettomaksaja, ja se on kovin sotilaallinen voima Euroopan unionissa. On täysin selvää, että jos he lähtevät, sillä on dramaattiset, pitkälle menevät seuraukset. Se ei ole mikään semmoinen asia, että sanotaan, että menkööt, jos eivät tykkää olla. Se on suuri menetys ja valtavan kriisin paikka, se on ihan selvä asia.

Ja sitten kun arvioidaan merkitystä, niin meillä on esimerkiksi näitä rakenteita, on Nato-kumppanuutta, on UNIFILiä, on näitä monia. Nyt meillä oli myös ensimmäinen EU—Nato-kokous, johonka Suomi ja Ruotsi oli kutsuttu (Puhemies koputtaa) 28+2-kokoonpanossa. (Puhemies koputtaa)

Arvoisa puhemies! Tässä tiivistetysti.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kiitoksia, 6 minuuttia. — Siirrymme puhujalistaan.

17.41 **Lea Mäkipää ps:** Arvoisa herra puhemies! Suomi osallistuu kuuden kuukauden mittaiseen Ison-Britannian johtamaan Euroopan unionin taisteluosaston valmiusvuoroon tämän vuoden jälkipuoliskolla. Suomen ja Ison-Britannian lisäksi taisteluosastoon osallistuvat Irlanti, Latvia, Liettua ja Ruotsi. Taisteluosaston koko on yhteensä noin 1 700 sotilasta, joista Suomen osuus on runsaat 50. Eri maaryhmistä koostuvat EU:n taisteluosastot ovat olleet valmiudessa kuuden kuukauden jaksoissa vuodesta 2007 alkaen, ja Suomi osallistuu nyt kuudetta kertaa.

Taisteluosasto on sotilaallisesti pienin itsenäiseen toimintaan kykenevä joukkokokoonpano. Tarkoituksena on, että joukkoja voitaisiin käyttää kriisinhallintatehtäviin tilanteissa, joissa tarvitaan nopeaa reagointia yllättävästi syntyneeseen kriisiin. Osastoon kuuluvat sotilaat ovat antaneet vapaaehtoisen palvelussitoumuksen, jonka mukaisesti he ovat korkean valmiuden aikana viiden päivän lähtövalmiudessa osallistumaan mahdolliseen operaatioon.

Taisteluosaston käyttö on aina poliittinen päätös. Johtovaltiolla ja osastoon osallistuvilla mailla on suuri rooli päätöksenteon valmistelussa, mutta taisteluosaston lähettämisestä operaatioon päättävät EU:n jäsenmaat. Valmiudessa olevien joukkojen käyttämisestä EU:n operaatioissa päätetään Suomessa sotilaallisesta kriisinhallinnasta annetun lain mukaisesti. EU:n taisteluosastojen mahdollista käyttöä koskevat kansalliset päätökset valmistaudutaan tekemään nopeammin kuin päätökset osallistumisesta muihin sotilaallisiin kriisinhallintaoperaatioihin. Tähän liittyy myös ennakkoon toteutettava selontekomenettely ennen valmiusvuoron alkamista. EU:n neuvoston päätös taisteluosaston käytöstä operaatioissa edellyttää kaikkien jäsenmaiden yksimielisyyttä.

Selonteossa tuodaan esiin, että taisteluosastojen merkitys Suomen sotilaallisten suorituskykyjen ja kriisinhallintavalmiuksien kehittämisessä on vakiintunut ja tärkeä. Tämä toteutus on tietystä ristiriidassa sen seikan kanssa, ettei seuraavaa taisteluosastoon osallistumista suunnitella puolustushallinnossa — näin on puolustusvaliokuntakin todennut lausunnossaan. Olisikin tärkeää, että ennen kuin päätetään uusista osallistumissitoumuksista, pyritään selvittämään ja vaikuttamaan siihen, miten taisteluosastokonseptia kehitetään EU-tasolla ja miten sen käytettävyyttä lisätään.

Kuten on todettu sisäisen turvallisuuden selonteossakin, Suomessa ja Euroopassa on turvallisuustilanne oleellisesti muuttunut lyhyellä aikavälillä. Nopeasti kehittyvät ja vaikeasti ennakoitavat uhat ovat mahdollisia. Osallistuminen on tärkeää juuri kansallisen puolustus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

kyvyn kehittämiseksi. Taistelukonsepti on vuodelta 2004 ja kaipaa perusteellista uudelleenarviointia. Suomen tulee olla Brysselissä aktiivinen päivittämisen eteenpäinviemisessä, jotta se saadaan aikaan ennen päätöstä seuraavaan valmiusvuoroon osallistumisesta. Lisäksi on tehtävä selvitys siitä, mitä hyötyä Suomelle on osallistumisesta ollut, kuten puolustusvaliokuntakin ehdottaa.

Arvoisa puhemies! Suomen osallistumisen koulutus- ja perustamisvaiheen sekä valmiusajan kustannukset on huomioitu sotilaallisen kriisinhallinnan määrärahoissa vuoden 2016 talousarviossa. Nämä perustamisesta, koulutuksesta ja valmiudesta koituvat kulut ovat yhteensä noin 2,5 miljoonaa euroa sisältäen sekä ulkoasiainministeriön että puolustusministeriön pääluokasta katettavat menot. Mahdollisiin osaston käytön kustannuksiin ei ole varauduttu vuoden 2016 talousarvioesityksessä. Ulkoasiainvaliokunta on aivan oikein kritisoinut sitä, että nämä kustannukset jäisivät lisätalousarvioon.

17.46 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Hyvä ministeri ja hyvät edustajakollegat! Ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Kaikkonen kävi varsin laajasti ja hyvin läpi tämän asiakokonaisuuden, ja myös ministeri sitä tuon debatin edellä ja jälkeen läpi kävi. En sen tarkemmin lähde sitä enää läpi käymään, mutta puolustusvaliokunnan näkökulmasta haluan kiittää ulkoasiainvaliokuntaa siitä, että puolustusvaliokunnan huomiot on otettu kyllä varsin laajasti huomioon tässä mietinnössä ja myös tuo meidän esittämämme selvitys tästä toimivuudesta on kirjattu mietintöön.

Sellainen nyt tarvitaan ihan sen takia, että meillä eduskunnassa on varsin laaja yksituumaisuus, että tässä on haluttu mukana olla. Ja niin kuin tässä keskustelussa esille tuli, myös vasemmistoliitonkin jättämä vastalause on aika lailla myötäsukainen ja saman suuntainen kuin tämä mietintö, missä tämä selvitysosa on kirjattu, ja uskon, että kaikki kannattavat siitä, että selvitetään, miten näitä joukkoja voitaisiin uudistaa, miten niitä voitaisiin järkevällä tavalla hyödyntää niin, että ne vahvistavat meidän omaa puolustustamme. Meidän kannattaa olla mukana kaikissa sen tyyppisissä tehtävissä ja joukoissa, jotka vahvistavat oman maamme puolustusta, ja nämä ovat ennen muuta sellaiset.

Arvoisa puhemies! Samaan aikaan tämän käsittelyn kanssa eduskunnassa on käsitelty EU:n avunantolausekkeeseen liittyvän päätöksenteon mutta myös siinä käytettävien joukkojen lakeja, ja niistä osa on vielä eduskuntaan tulossa. Itse asiassa tässä keskustelussa nostin jo tuossa debatissa esille sen, että meillä voisi olla tarvetta miettiä tämän tyyppistä taisteluosastomallia myös tuohon EU:n avunantolausekkeiden yhteyteen. Nyt meillä on syntymässä hyvä päätöksentekojärjestelmä, jossa presidentti, valtioneuvosto, eduskunta ovat mukana, ulkoasiainvaliokunta ja niin poispäin, ja malli, jolla toivottavasti saadaan päätöksiä aikaiseksi Lissabonin sopimuksen hengessä eli kaikin mahdollisin keinoin.

Mutta meidän yhdeksi ongelmaksi on muodostumassa se, että tähän kokonaisuuteen, mikä on hyvin sukua tälle taisteluosastokeskustelulle, ei ole syntymässä sellaista joukkoa, mitä voisimme siinä aikataulussa lähettää erilaisiin tehtäviin, ja tämä minun mielestäni olisi syytä nostaa myös avoimeen julkiseen keskusteluun paremmin. Meillä voisivat olla tällaiset valmiusjoukot, joita voitaisiin käyttää myös kansainvälisen avun tehtävissä. Joukkoihin voitaisiin sijoittaa kantahenkilökuntaa ja reserviläisiä, niin kuin tässäkin on, jotka allekirjoittaisivat sitoumuksen lähteä operaatioon heti, kun tarve ilmaantuu. Nämä joukot olisivat heti käytettävissä muun muassa hybridisodankäynnin tilanteessa, ja ne olisi varustettu, koulutettu ja harjoituttu välittömään toimintaan. Kriisitilanteessa eduskunta päättäisi, käytetäänkö niitä kotimaan puolustukseen vai lähetetäänkö kansainvälisen avunannon teh-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

täviin. Tästä löytyisi nyt toimiva hyvä malli, mitä voisimme kopioida EU:n taisteluosaston valmiusvuoroista tänne EU:n avunantolausekkeen käyttöön.

Malleja kannattaisi nyt pohtia niin, että olemme kaikilta osin sitten valmiita vastaamaan niihin sitoumuksiin, joita olemme antaneet. Ja ennen muutahan tätä pitää miettiä niinpäin, että emme me ole avun antaja, vaan me voimme yhtä hyvin olla avun saajia. Eli ei kannata toisaalta pelätä sitä, että me lähettäisimme omia nuoria naisiamme ja miehiämme kansainvälisiin tehtäviin pelkästään. Siihenkin pitää varautua, mutta meidän pitää myös muistaa se tässä keskustelussa, että me voimme saada myös apua tarvitessamme, ja tällaisen sotilasliittoon kuulumattoman (Puhemies koputtaa) maan etu on pitää mahdollisimman laajaa tukintaa esimerkiksi EU:n avunantolausekkeesta esillä.

Arvoisa puhemies! Vahva tuki tälle toiminnalle, jota olemme EU:n taisteluosastojen valmiusvuoroissa tehneet, mutta niin, että nyt selvitetään, miten voisimme sitä kehittää esimerkiksi (Puhemies koputtaa) Naton NRF:n tapaan, missä on edetty hyvään malliin.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Kiviranta. — Edustaja Savolalla on sitten seuraava varsinainen puheenvuoro. Sopinee, että hän vastaa siinä yhteydessä. Nyt edustaja Kiviranta.

17.51 Esko Kiviranta kesk: Arvoisa puhemies! Suomen osallistuminen EU:n taisteluosastoon asettamalla sotilasosasto korkeaan toimintavalmiuteen on sekä valmistautumista mahdolliseen EU:ta koskevaan kriisiin että oman puolustuksen ja kansainvälisen yhteistyön kehittämistä. Taisteluosastoa ei ole sen olemassaolon aikana käytetty kriisinhallinta-tehtäviin, ja mahdollisen tilanteen eskaloituessa kriisin tasolle jollain alueella on osaston käyttäminen kriisin ratkaisemiseen poliittinen päätös, jolloin tilanne tulee arvioitavaksi sotilaallisen vaikuttavuuden lisäksi myös humanitaariselta kannalta.

Osaston haasteena on luonnollisesti ollut se, ettei jokainen osasto välttämättä sovi parhaiten eteen tuleviin tehtäviin. Asetetun osaston käyttömahdollisuuksia pystytään lisäämään parantamalla osastojen modulaarisuutta sekä eri osallistujien välistä tiedonkulkua. Modulaarisuuden lisääminen tapahtuu muokkaamalla joukkojen koulutusta siten, että ne kykenevät toimimaan entistä laajemmalla tehtäväkentällä. Huomionarvoista on, että Suomen kanssa samassa vuorossa ovat taisteluosastossa mukana myös Ruotsi ja Irlanti, jotka Suomen tavoin ovat liittoutumattomia maita.

Arvoisa puhemies! EU:n taisteluosaston kaltainen yhteistyö on maallemme tärkeää. Näin pystymme kehittämään kansainvälistä yhteistyötä sekä parantamaan omaa valmiutamme mahdollisen kriisin uhatessa Suomea tai lähialueita. Näin saamme myös kustannustehokkaasti oppia siitä, miten toimintaa tulee kehittää, jotta pystymme tarpeen vaatiessa toimimaan mahdollisimman tehokkaasti kriisin vaikutusten minimoimiseksi.

17.53 Mikko Savola kesk: Arvoisa herra puhemies! Tässä on tietysti paljon jo keskusteltu ja sanottu. Totean vain sen, että on hyvä, että meillä on aika hyvä konsensus tässä salissa ja ylipäätään Suomessa ulko- ja turvallisuuspoliittisista ratkaisuista. Vaikka tässä nyt yksi eriävä mielipide mukana onkin, niin käytännössä sen sisältö on aika pitkälti sama kuin mikä meillä jo täällä mietinnössä mukana löytyy.

Jäin pohtimaan tuota edustaja Heinosen esittämää ajatusta siitä, että tämän tyyppistä valmiudessa olevaa taisteluosastoa meillä täällä kotimaassa voitaisiin hyödyntää tähän, kun puhutaan kansainvälisen avun antamisesta ja vastaanottamisesta, tässä tapauksessa erityi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

sesti siitä avun antamisesta. Haasteenhan tämä tuo siinä, että ensiksi meidän pitää tietysti tietää, minkä tyyppistä apua meiltä tarvitaan. Meillä on toistakymmentä erilaista suorituskkyä, joita me periaatteessa voisimme antaa, mutta taas tässä resurssipoliittiset kysymykset tulevat, eli raha suomeksi sanottuna, vastaan myös siinä, jos me korkeassa valmiudessa pidämme. Jos meiltä tarvitaan suojeluapua kemiallisia aseita vastaan, jos meiltä tarvitaan pioneeriraivaustoimintaa, jos meiltä tarvitaan kyberosaamista ja niin edelleen, mitä niistä me siinä tapauksessa pidämme korkeassa valmiudessa? Joka tapauksessa kyllä tästä keskustella kannattaa, mutta epäilen, että tämä ei kovin helposti laajemmassa konseptissa ainakaan äkkiä tulisi tapahtumaan.

Mutta tätä esitystä kannatan, ja eiköhän tällä eteenpäin päästä. Suomi on mukana EUBG-joukoissa, Ison-Britannian vetämissä sellaisissa.

17.55 Teuvo Hakkarainen ps: Arvoisa puhemies! Suomi osallistuu tämän vuoden jälkipuoliskolla kuudetta kertaa Euroopan unionin taisteluosaston valmiusvuoroon. Puolen vuoden mittaiseen valmiusvuoroon osallistuvat Ison-Britannian johdolla Suomen lisäksi Irlanti, Latvia, Liettua ja Ruotsi. Suomen osuus on 52 sotilasta.

EU:n taisteluosastot ovat olleet toimintavalmiudessa vuodesta 2007 lähtien. Tarkoituksena on, että joukkoja voitaisiin käyttää kriisinhallintatehtäviin tilanteissa, joissa tarvitaan nopeaa reagoitua yllättävästi syntyneeseen kriisiin. Taisteluosastoja ei ole tähän mennessä kuitenkaan koskaan käytetty. Taisteluosastot ovat ainoa EU:n yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan pysyvässä valmiudessa oleva joukko.

Suomi on katsonut, että on perusteltua osallistua taisteluosastotoimintaan. Osallistuminen tukee Suomen sotilaallisen toimintakyvyn kehittymistä. Samalla tuemme meille tärkeää EU:n yhteistä ulko- ja turvallisuuspoliittista yhteistyötä.

Arvoisa puhemies! Tänä vuonna valmiusvuoroon osallistuminen maksaa noin 2,65 miljoonaa euroa, kun se vielä viisi vuotta sitten maksoi 29 miljoonaa euroa.

Ulkoasiainvaliokunta ja perustuslakivaliokunta puoltavat Suomen osallistumista taisteluosaston valmiusvuoroon. Puolustusvaliokunnan lausunnossa todetaan muun muassa, että osallistuminen on tärkeää kansallisen puolustuskyvyn kehittämisen kannalta. Nopean toiminnan osaaminen kehittyä ja on kehittynyt osallistumisen myötä. Vaikeasti ennakoitavat uhkat ovat mahdollisia. Lisäksi kansainvälinen puolustusyhteistyö laajenee perinteisten kumppanimaiden ohella. Puolustusvaliokunnan lausunnon mukaan taisteluosastokonsepti vaatii perusteellista uudelleenarviointia EU:ssa. Suomen osalta valiokunta ehdottaakin, että tehtäisiin selvitys siitä, mitä hyötyä Suomelle on osallistumisesta ollut. Ulkoasiainvaliokunta kritisoi mietinnössään sitä, että operaatiokustannukset hyväksyttäisiin vasta lisätalousarviomenettelyssä, mikä ei tue nopean toiminnan tavoitetta.

Arvoisa puhemies! Haluaisin myös kommentoida kritiikkiä siitä, että Puolustusvoimien sotilaita lähetetään niin sanotusti pakollisesti kansainvälisiin tehtäviin. Kuitenkin puolustusministeri Niinistö on todennut, että pakko koskisi vain Puolustusvoimien palkattua kantahenkilökuntaa — sotilaiden osalta siis ammattisotilaita, joille osallistuminen kuuluisi virkavelvollisuuden piiriin. Ammattisotilaat muodostavat vain pienen osan Suomen sodan aikaisesta vahvuudesta. Ensisijaisesti operaatioissa pyritään käyttämään halukkuuteen ilmoittautuneita ja kriisinhallintapooleihin kuuluvia henkilöitä. Tässä pakossa ei ole kyse suomalaisista asevelvollisista, varusmiehistä tai reservistä, vaan heidän käyttönsä kansainvälisissä tehtävissä tulee jatkossakin perustua vapaaehtoisuuteen. Sotilasvala ei estä ammattisotilaiden määräämistä keskinäisen avun tehtäviin, eikä valan kaavaa tarvitse muut-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 59/2016 vp

taa. Virkavalan mukaisesti ammattisotilaat noudattavat kaikkia Suomen lakeja ja toimivat yhteiskunnan parhaaksi, joten sekään ei ole este keskinäisen avun tehtäville. — Kiitos.

18.00 Timo Heinonen kok: Arvoisa herra puhemies! Tässä on hivenen puhuttu nyt kahdesta asiasta rinnatusten, mutta ne ovat toisilleen läheistä sukua. Niin kuin edustaja Savola tuossa toi esille, meillä on paljon erilaisia keinoja, mitä voisimme antaa eri EU-maille Lisabonin sopimuksen hengessä, mutta kysymyshän tietysti kuuluu, onko meillä oikea kyky antaa sotilaallista apua sillä aikataululla esimerkiksi, millä sitä voitaisiin tarvita. Toisaalta kyllä muut maat pelkkien puheiden läpi näkevät, ja sellainen maa, joka antaisi toiselle tällaisessa tilanteessa oliiviöljyä, todennäköisesti myös saisi oliiviöljyä apua tarvitessaan.

Sen takia meidän kannattaa tätä asiaa ihan vakavasti miettiä. Silloin voisi tulla tällainen malli kysymykseen, missä esimerkiksi puolustushaaroissa voisi olla määrätyissä joukko-osastoissa joukkoyksiköt, joiden henkilöstö olisi sitoutunut valmiuteen, niin kotimaan puolustamiseksi kuin sotilaallisen avun tehtäviin, ja joukkoyksikön henkilöstön tehtävät olisi kuvattu ja arvioitu rauhanajan ja sotilaallisen avunannon tehtävien mukaisesti. Tullessaan näihin tehtäviin töihin jokainen tietäisi, että lähtö voisi olla ylihuomenna tai huomenna, ja kukin järjestäisi elämänsä sen mukaisesti. Näistä joukkoyksiköistä muodostettaisiin valmiusjoukot ja sotilaallisen avun joukot. Esimerkiksi jokin tämän tyyppinen malli voisi olla tulevaisuudessa järkevä.

Toivon, että sitä keskustelua nyt käydään, kun näitä meidän jo aikanaan sopimiamme sopimuksia laitetaan täytäntöön myös (Puhemies koputtaa) sen mukaisesti, mitä voimme antaa ja mitä voimme saada.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.